KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 19. januar 2005

om en procedure efter EF-traktatens artikel 81 og EØS-aftalens artikel 53 mod Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Nederland BV, Akzo Nobel Chemicals BV, Akzo Nobel Functional Chemicals BV, Akzo Nobel Base Chemicals AB, Eka Chemicals AB og Akzo Nobel AB in solidum, Clariant AG og Clariant GmbH in solidum, Elf Aquitaine SA og Arkema SA in solidum samt Hoechst AG

(Sag C.37.773 — MCAA)

(meddelt under nummer K(2004) 4876)

(Kun den engelske, den franske og den tyske udgave er autentiske)

(EØS-relevant tekst)

(2006/897/EF)

Den 19. januar 2005 vedtog Kommissionen en beslutning om en procedure efter EF-traktatens artikel 81 og EØS-aftalens artikel 53. I overensstemmelse med artikel 30 i Rådets forordning nr. (EF) 1/2003 ([1]) offentliggør Kommissionen hermed parternes navne og beslutningens hovedindhold, herunder de pålagte sanktioner, under hensyntagen til virksomhedernes berettigede interesse i, at deres forretningshemmeligheder beskyttes. En ikke-fortrolig version af beslutningen i dens fulde ordlyd findes på sagens autentiske sprog og Kommissionens arbejdssprog på følgende websted: http://europa.eu.int/comm/competition.

I. OVERTRÆDELSEN I HOVEDTRÆK

Indledning

(1) Denne beslutning er rettet til Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Nederland BV, Akzo Nobel Chemicals BV, Akzo Nobel Functional Chemicals BV, Akzo Nobel Base Chemicals AB, Eka Chemicals AB og Akzo Nobel AB (»Akzo«) in solidum, Clariant AG og Clariant GmbH (»Clariant«) in solidum, Elf Aquitaine SA (»Elf Aquitaine«) og Arkema SA (»Arkema«, Atofina SA) in solidum samt Hoechst AG (»Hoechst«).

(2) Selv om denne beslutning er rettet til Arkema, vil virksomheden her oftest blive benævnt Atofina SA (eller »Atofina«), da Atofina var det navn, virksomheden benyttede under sagens behandling.

(3) Denne beslutnings adressater deltog i en sammenhængende og vedvarende overtrædelse af artikel 81 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab (»EF-traktaten« eller »traktaten«) og fra 1. januar 1994 af artikel 53, stk. 1, i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (»EØS-aftalen«). Overtrædelsen omfattede hele EØS-området.

(4) Kommissionen indledte en undersøgelse af monochloreddikesyreindustrien i EØS efter i december 1999 at have modtaget en anmodning fra Clariant om lempelig behandling efter samarbejdsmeddelelsen. Undersøgelserne viste, at der havde bestået et kartel mindst fra 1. januar 1984 til 7. maj 1999.

Markedet for monochloreddikesyre

(5) Monochloreddikesyre (»MCES«), som er en reaktiv organisk syre, er et kemisk halvfabrikata, der anvendes til produktion af vaskepulver og rengøringsmidler, klæbemidler, tekstilhjælpemidler og fortykningsmidler til brug i fødevarer, lægemidler og kosmetik.

(6) Det geografiske marked blev anset for at være hele EØS. Dette markeds værdi udgjorde ca. 121 mio. EUR i 1998, som var det sidste hele overtrædelsesår. I den undersøgte periode var næsten alle dele af fællesmarkedet og EØS-markedet underlagt kartellets indflydelse.

Beskrivelse af kartellet

(7) Hvad kartellets organisation angår, kan der spores kontakter mellem de førende MCES-producenter tilbage til slutningen af 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne, og disse kontakter var på det tidspunkt hovedsagelig bilaterale og drejede sig om udveksling af oplysninger om kunder og priser.

(8) I løbet af den første halvdel af 1980'erne begyndte man at afholde multilaterale møder, og der blev indgået aftaler af en mere fast karakter med det formål at fastholde de respektive markedsandele. Deltagerne var på dette stadium Hoechst, Akzo og Atochem SA (som siden blev til Atofina SA og i dag hedder Arkema). Clariant kom først med i 1997 efter at have overtaget Hoechsts MCES-aktiviteter.

(9) På det tidspunkt mødtes deltagerne normalt 2-4 gange om året på et multilateralt grundlag, og møderne blev afholdt skiftevis i de deltagende virksomheders lande. De bilaterale kontakter fortsatte også, og deltagerne mødtes tillige på særligt arrangerede møder og ved sociale arrangementer.

([1]) EUT L 1 af 4.1.2003, s. 1, som ændret ved forordning (EF) nr. 411/2004 (EUT L 68 af 6.3.2004, s. 1).

(10) Kartellet blev mere formaliseret i 1993 ud fra ønsket om mere gennemsigtige statistikker, forebyggelse af snyd, bedre kontrol med salgspersonalet og indførelse af en udligningsordning. Der blev desuden indført et formelt system med kvartalsvis udveksling af salgs- og prisoplysninger.

(11) I et forsøg på at retfærdiggøre udvekslingen af markedsdata gjorde man brug af et statistisk institut, […] (»[…]«). […] udleverede aggregerede markedsstatistikker, og deltagerne mødtes med en repræsentant for […] to gange om året, normalt i […], for at drøfte disse og andre spørgsmål af interesse for branchen.

(12) Disse legitime møder dækkede imidlertid over det egentlige formål med at mødes, som var at give parterne mulighed for at drøfte implementeringen af kartelaftalerne. Disse ulovlige møder fandt normalt sted aftenen før […]-mødet og på et andet sted end dette. I årene mellem 1994 og 1999 blev der arrangeret 13 […]-møder, selv om det sidste møde ser ud til at være blevet aflyst.

(13) Selv om den måde, kartellet fungerede på, kan have ændret sig noget under dets levetid, var der mange væsentlige træk, der forblev uændrede. Det gælder bl.a. den kvotering og kundedeling, der foregik med det formål at fastholde markedsandele. Markedsandelene blev desuden sikret gennem en udligningsordning mellem parterne i tilfælde af, at de solgte for meget eller for lidt. Der foregik en omfattende udveksling af salgs- og prisoplysninger, og der er også fundet belæg for samordnede prisforhøjelser.

II. BØDER

Grundbeløb

Grovhed

(14) Overtrædelsen bestod af kundedeling og mængdekvotering, aftaler om samordnede prisforhøjelser, indførelse af en udligningsordning for at sikre overholdelse af kvoterne, udveksling af salgstal og priser samt deltagelse i jævnlige møder, såvel bilaterale som multilaterale, samt andre kontakter, der skulle sikre, at kartellet fungerede efter hensigten. Disse former for adfærd er pr. definition meget grove overtrædelser af EF-traktatens artikel 81 og EØS-aftalens artikel 53, stk. 1.

(15) Kartelaftalen blev implementeret af producenter, der i den relevante periode dækkede langt størstedelen af fællesmarkedet og EØS-markedet, fra 1. januar 1994. Den må derfor have haft indvirkning på MCES-markedet inden for Fællesskabet og EØS.

(16) I betragtning af karakteren af den her omhandlede adfærd fandt Kommissionen, at denne beslutnings adressater havde begået en meget grov overtrædelse af EF-traktatens artikel 81 og EØS-aftalens artikel 53, stk. 1.

Differentiering

(17) Virksomhederne blev inddelt i forskellige kategorier, alt efter deres relative størrelse på markedet, for at kunne tage hensyn til den enkelte virksomheds vægt og dermed dens reelle indflydelse på markedet.

(18) Kommissionen fandt det mest hensigtsmæssigt at lægge virksomhedernes omsætning af de relevante produkter inden for EØS til grund for vurderingen af deres relative størrelse på det relevante marked. Denne sammenligning blev foretaget på basis af produktomsætningen inden for hele EØS i det sidste hele overtrædelsesår, dvs. 1998 for samtlige virksomheder med undtagelse af Hoechst, for hvem 1996 var referenceåret, da Hoechst gik ud af MCES-markedet ved midten af 1997.

(19) I 1998 var Akzo, Clariant og Atofina de førende producenter af MCES inden for EØS med markedsandele på henholdsvis ca. 44 %, 34 % og 17 %. Hoechst havde en markedsandel på 28 % i 1996, før virksomheden forlod MCES-markedet midt i 1997. Kategori 1: Akzo, kategori 2: Hoechst og Clariant, kategori 3: Atofina.

Tilstrækkelig præventiv virkning

(20) Inden for kategorien af meget grove overtrædelser åbner bødeskalaen også mulighed for at fastsætte bøderne på et niveau, der sikrer dem en tilstrækkeligt afskrækkende virkning under hensyntagen til hver virksomheds størrelse. I den forbindelse hæftede Kommissionen sig ved, at Atofina/Elf Aquitaine i 2003 havde en samlet omsætning på 84,5 mia. EUR, mens Akzos omsætning lå på 13 mia. EUR. Kommissionen fandt derfor, at Atofina/Elf Aquitaines bøde burde ganges med en faktor på 2,5, og at Akzos bøde burde ganges med 1,5.

Varighed

(21) Akzo og Atofina havde begået en overtrædelse af lang varighed. De deltog i kartellet fra januar 1984 til maj 1999, altså i 15 år og fire måneder, hvilket gjorde det rimeligt at forhøje grundbeløbet med 150 % for begge virksomheders bøde.

(22) Hoechst havde også begået en længerevarende overtrædelse, idet virksomheden deltog i de ulovlige aftaler fra januar 1984 til slutningen af juni 1997, altså i 13 år og 6 måneder, hvilket var grunden til, at grundbeløbet for Hoechsts bøde blev forhøjet med 135 %.

(23) Clariants deltagelse begrænsede sig til perioden fra juli 1997, hvor virksomheden overtog MCES-aktiviteterne fra Hoechst, til maj 1999. Clariant var følgelig impliceret i kartellet i 1 år og 10 måneder, hvilket bevirkede en forhøjelse af grundbeløbet for Clariants bøde med 15 %.

Skærpende omstændigheder

Gentagen overtrædelse

(24) På overtrædelsestidspunktet var der to af denne beslutnings adressater, som Kommissionen allerede tidligere var skredet ind overfor med beslutninger i kartelsager. Hoechst var en af de virksomheder, som Kommissionens beslutninger i PVC II-sagen (beslutning nr. 94/599/EF af 27. juli 1994) og farvestofsagen (beslutning nr. 69/243/EØF af 24. juli 1969) var rettet til. PVC II-beslutningen var også rettet til Atofina. På grund af disse skærpende omstændigheder blev grundbeløbet for Hoechsts og Atofinas bøder forhøjet med 50 %.

Formildende omstændigheder

Effektivt samarbejde uden for rammerne af samarbejdsmeddelelsen fra 1996

(25) Akzo afgav frivillige udtalelser, der satte Kommissionen i stand til at fastslå, at Eka Nobel AB, Eka Nobel Skoghall AB og Nobel Industrier AB (nu henholdsvis Eka Chemicals AB, Akzo Nobel Base Chemicals AB og Akzo Nobel AB) hver især var impliceret i kartellet fra 15. juni 1993 og indtil de den 25. februar 1994 kom ind under Akzo-koncernen. Som følge af disse oplysninger risikerede Akzo nu at få pålagt en større bøde, end virksomheden ville have fået pålagt uden dette samarbejde. Kommissionen fandt det derfor ud fra principper om fair behandling og de særlige omstændigheder i sagen rimeligt at nedsætte de ovennævnte virksomheders bøde for deres selvstændige overtrædelse til 0.

Anvendelse af samarbejdsmeddelelsen fra 1996

(26) Tre af denne beslutnings adressater (Akzo, Atofina og Clariant) samarbejdede på forskellige stadier af undersøgelserne af overtrædelsen med Kommissionen med det formål at opnå den positive behandling, Kommissionens samarbejdsmeddelelse fra 1996 åbner mulighed for ([2]).

(27) Samarbejdsmeddelelsen blev i denne beslutning anvendt som følger:

1. *Intet bødepålæg eller meget betydelig nedsættelse af bøden (»Afsnit B«: nedsættelse på mellem 75 % og 100 %)*

(28) Clariant var den første, der gav afgørende oplysninger om eksistensen af et hemmeligt kartel inden for MCES-industrien i EØS. Disse oplysninger blev givet i den erklæring og det bevismateriale, Clariant fremlagde den 6. december 1999, og som satte Kommissionen i stand til at foretage kontrolundersøgelser i Akzos og Atofinas lokaler. Clariant opfyldte også de andre betingelser i Afsnit B — virksomheden bragte sin deltagelse i kartellet til ophør, samarbejdede i fuldt omfang under hele sagsbehandlingen og havde ikke været anstifter af kartellet. I beslutningen blev der taget hensyn til alle disse forhold, idet Clariant AG og Clariant GmbH fik nedsat den bøde, de ellers ville have fået pålagt, hvis de ikke havde samarbejdet med Kommissionen, med 100 %.

2. *Betydelig bødenedsættelse (»Afsnit C«: bødenedsættelse på mellem 50 % og 75 %)*

(29) Hverken Akzo eller Atofina opfyldte betingelserne i Afsnit C i samarbejdsmeddelelsen.

3. *Væsentlig bødenedsættelse (»Afsnit D«: nedsættelse på mellem 10 % og 50 %)*

(30) Både Akzo og Atofina samarbejdede med Kommissionen.

(31) Atofina samarbejdede tæt med Kommissionen og opfyldte derfor betingelserne for en betydelig bødenedsættelse, eftersom Atofina som den anden virksomhed gav Kommissionen oplysninger og bevismateriale, der ydede et materielt bidrag til at påvise kartellets eksistens. Desuden bestred Atofina ikke den sagsfremstilling, der blev lagt til grund for påvisningen af kartellet. Oplysningerne og bevismaterialet fra Akzo var udførligt og har i vid udstrækning dannet grundlag for Kommissionens beslutning i denne sag. Atofina opfyldte betingelserne i Afsnit D, og virksomhedens samarbejde afspejles i en nedsættelse på 40 % af den bøde, den ellers ville have fået pålagt.

(32) Akzo opfyldte betingelserne for en betydelig bødenedsættelse, eftersom Akzo var den tredje virksomhed, der gav Kommissionen oplysninger og bevismateriale, der underbyggede eksistensen af MCES-kartellet. Akzo bestred ikke den sagsfremstilling, Kommissionen lagde til grund i sin beslutning. Kommissionen fastslog, at Akzo opfyldte betingelserne i Afsnit D. Oplysningerne og bevismaterialet fra Akzo var udførligt og blev brugt af Kommissionen, hvilket afspejles i en nedsættelse på 25 % af den bøde, virksomheden ellers ville have fået pålagt.

Beslutning

(33) Nedennævnte virksomheder har overtrådt traktatens artikel 81 ved at have foretaget mængdekvotering og kundedeling, aftalt samordnede prisforhøjelser, aftalt en udligningsordning, udvekslet oplysninger om salgsmængder og priser og deltaget i regelmæssige møder og andre kontakter med henblik på at aftale og implementere ovennævnte konkurrencebegrænsninger. Fra 1. januar 1994 udgjorde nedennævnte virksomheders adfærd også en overtrædelse af EØS-aftalens 53, stk. 1.

(a) Akzo Nobel Chemicals BV, Akzo Nobel Functional Chemicals BV, Akzo Nobel Nederland BV og Akzo Nobel NV, fra 1. januar 1984 til 7. maj 1999

([2]) I henhold til punkt 28 i samarbejdsmeddelelsen af 14. februar 2002 erstatter 2002-meddelelsen 1996-meddelelsen i alle sager, hvor ingen virksomhed har kontaktet Kommissionen for at opnå den positive behandling, der er beskrevet i den meddelelse. Da flere af virksomhederne anmodede Kommissionen om en lempelig behandling før 14. februar 2002, er det 1996-meddelelsen, der finder anvendelse.

(b) Akzo Nobel Base Chemicals AB, Eka Chemicals AB og Akzo Nobel AB, fra 15. juni 1993 til 7. maj 1999

(c) Hoechst AG, fra 1. januar 1984 til 31. juni 1997

(d) Elf Aquitaine og Arkema SA (tidligere Atofina SA), fra 1. januar 1984 til 7. maj 1999

(e) Clariant AG, Clariant GmbH, fra 1. juli 1997 til 7. maj 1999.

(34) For disse overtrædelser pålægges følgende bøder:

(a)	Akzo Nobel Chemicals BV, Akzo Nobel Nederland BV, Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Functional Chemicals BV, Akzo Nobel Base Chemicals AB, Eka Chemicals AB og Akzo Nobel AB.	84,38 mio. EUR
(b)	Hoechst AG:	74,03 mio. EUR
(c)	Elf Aquitaine SA og Arkema SA (tidligere Atofina SA) in solidum.	45,00 mio. EUR
(d)	Arkema SA (tidligere Atofina SA).	13,50 mio. EUR
(e)	Clariant AG og Clariant GmbH in solidum.	0 mio. EUR

Akzo Nobel Base Chemicals AB, Eka Chemicals AB og Akzo Nobel AB hæfter in solidum for betalingen af den i stk. 1, litra a), pålagte bøde med op til et beløb på 50,63 mio. EUR. De øvrige Akzo-selskaber nævnt under litra a) hæfter in solidum for det fulde bødebeløb.

(35) De i stk. 1 nævnte virksomheder skal omgående bringe deres overtrædelse til ophør, i det omfang dette endnu ikke er sket. De skal afholde sig fra på ny at begå handlinger eller udvise adfærd i lighed med overtrædelsen i denne sag og fra enhver handling eller adfærd med samme eller tilsvarende formål eller virkninger.